

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

Nr. 5

Oktober 1943

41. årgang

Redigert av dr. agr. Aasulv Løddesøl.

BOTANISKE HOLDEPUNKTER VED PRAKTISK MYRBEDØMMELSE.

Av Aasulv Løddesøl og Johannes Lid.

(Forts. fra hefte 4, 1943).

IV. Botaniske holdepunkter ved myrbedømmelsen.

Ved klassifikasjon av myrene er det mest oversiktlig å bygge inndelingen på en bestemt egenskap, f. eks. vegetasjonens sammensetning eller myrtypen. Ved en senere vurdering av utnyttelsesmulighetene derimot, må det selvsagt også tas hensyn til andre forhold som har betydning for den bruk av myrene som kan komme på tale i de enkelte tilfelle.

Ved en plantefysiognomisk inndeling av myrene samles nærstående botaniske samfunnsformer eller vegetasjonsformer i grupper eller myrtyper som er forholdsvis lette å skille ut i terrenget. Holmens inndeling (15), som er benyttet ved myrinventeringene, bygger på dette prinsipp.

Myrinventeringens viktigste hensikt er å skaffe til veie en oversiktsmessig oppgave over hva vi har av myr, hvor myrene ligger, hva slags myr det er og hva myrene sannsynligvis best kan nyttes til (17). Myrinventeringen kan med andre ord defineres som en forrådsstatistisk undersøkelse vedkommende myrene. Spørsmålet blir da om vegetasjonen på myrene kan gi holdepunkter for en praktisk vurdering av utnyttelsesmulighetene, i første rekke til dyrking, torvstrø eller brenntorv. Tenkes myrene utnyttet til skogproduksjon, spiller næringsinnholdet en dominerende rolle, og i dette tilfelle er «torvmarkstypen» — vesentlig karakterisert ved vegetasjonen — den viktigste faktor å ta hensyn til. En viser her til Thurmann-Moes tidligere nevnte avhandling (19) og hans veiledning i skoggrøfting (20), hvor det framheves at bare tresatte felter (myr og vannsyk skog) er grøfteverdige med tanke på skogreising.

Når det gjelder en myrs dyrkingsverd (jfr. 10 og 17), så er en hel del faktorer medbestemmende. Dyrkingsverdet er bl. a. i høy grad avhengig av omdannelsesgraden eller torvens struktur og av myrenes dybde og undergrunnens art. En næringsrik myr — etter vegetasjonen å dømme — er m. a. o. ikke alltid en god dyrkingsmyr. Uttrykkes omdannelsesgraden ved hjelp av v. Posts skala (jfr. 17) er det for de fleste torvslags vedkommende området H_1 — H_2 som passer best for dyrking.

Myrer med brenntorv høyt i myrprofilen er vanskelige å bringe i god kultur. Allerede under grøftingen av slik myr melder ulempe seg. Brenntorvmyrene er så tette og tunge at vannet nesten ikke avgis eller slipper igjennom. Følgen er at den slags myrer må grøftes meget sterkt, men likevel er de vanskelige å få tørrlagt. Tørker slike myrer først opp, skrumper torven inn, slår sprekker og blir harde og vanskelige å bearbeide. Videre har både forsøk og praktiske erfaringer vist at myrer av brenntorvkarakter formolder sent. Riktignok vil frosten medføre at torven pulveriseres så den kan bli fin som aske, men slikt torvpulver har svært vanskelig for å ta fuktighet til seg igjen, og plantene får heller ikke rotfeste. Som en vil forstå har strukturen overordentlig meget å si både for kulturplantenes vannhusholdning og for rotsystemets utvikling, derfor veier denne egenskap så meget ved vurderingen av en myrs dyrkingsverd.

Det er imidlertid klart at hvis en har valget mellom å dyrke en næringsrik og en næringsfattig myr som begge er sterkt omdannet eller fortorvet, så velger en den næringsrike. Myrtypen eller den naturlige vegetasjon, og opptreden av visse karakteristiske plantearter, er derfor holdepunkter som en bør ta med ved bedømmelsen av myrenes dyrkingsverd, men en kan som nevnt ikke bygge vurderingen bare på vegetasjonen eller de plantearter som må ha gitt opphavet til torven. M. a. o.: Vurdering av myr til dyrking og til skogproduksjon må bli forskjellig. I sistnevnte tilfelle spiller næringsinnholdet en dominerende rolle, gjødsling og tilførsel av jordforbedringsmidler foretas vanligvis ikke her, og hva kulturarbeidet angår innskrenker dette seg vesentlig til grøfting.

Ved jordbruksmessig utnyttelse av myrene er en ikke så avhengig av næringsinnholdet da gjødslingen utgjør en forholdsvis liten andel av de samlede dyrkingsomkostninger. Følgelig kan en eventuell næringsmangel lett rettes på, mens strukturmangler ved jorden er langt vanskeligere og tar lenger tid å endre.

Myrplantenes næringskrav (jfr. tabell 5) kan brukes som indikator for næringsstilstanden på voksestedet og derved gi god veiledning om dyrkingsverdet av myrene. Dominerer f. eks. meget kravfulle planter på en myr, vil den kunne gis dyrkingsverd D₁ (meget god dyrkingsmyr), hvis ikke uheldig struktur eller liknende senker dyrkingsverdet. På samme måte vil kravfulle plan-

ter betegne dyrkingsverd D₁ (god dyrkingsmyr), middels kravfulle planter dyrkingsverd D₂ (noenlunde god dyrkingsmyr), lite kravfulle planter vil tilsvare D₃ (mindre god dyrkingsmyr) og nøyssomme planter D₄ (dårlig dyrkingsmyr), vel å merke hvis ikke andre forhold nedsetter eller hever dyrkingsverdet. På denne måte får kjennskapet til myrvegetasjonen sin praktiske betydning ved valget av dyrkingsfelter. Men som påpekt foran, næringstilstanden må ses i relasjon til andre og til dels viktigere forhold ved myrene ved bedømmelsen av dyrkingsverdet.

Når det gjelder dyrkingsverdet av ulike myrtyper har vi ved myrinventeringen vesentlig bygd på resultater som myrselskapet er kommet til gjennom sin forsøksvirksomhet, og vi henviser til publikasjoner av Lende-Njaa (8 og 9), Hagerup og Hovd (21, 22 og 23 og meldinger fra forsøksstasjonen). Lende-Njaa konkluderer med at kvitmoser er fattigst og grasmyr rikest på plantenæring, og imellom disse to yttergrenser finnes det en rekke overgangsformer. Førstnevnte myrtype har dessuten oftest dårlige fysiske egenskaper, mens grasmyrene gjerne er mer bekvemme. En unntagelse danner myrull-bjønnskjeeggmyrene, som gjerne er både næringsfattige og uheldige fysisk sett. Vokser det starrarter, brunmoser eller urteartige vekster på myrene, er dette gunstige tegn. «Overgangsmyrene», det vil nærmest si grasrike, eventuelt lyngrike mosemyrer etter Holmsens system, hører til de dårligere myrtyper, mens kratt- og skogbevekste myrer (furumyrene unntatt) gjerne er noenlunde gode eller gode dyrkingsmyrer.

Hagerup og Hovd følger de samme retningslinjer ved bedømmelsen av dyrkingsmyr som Lende-Njaa. Hovd gjør dessuten oppmerksom på at ikke bare kvitmosemyrene, men også gråmosemyrene er dårlige dyrkingsmyrer, mens «overgangs- eller blandingsmyrene» kan ha skiftende dyrkingsverd. Også Ødelien (11) gir i det store og hele uttrykk for de samme synsmåter som er nevnt foran, men det er verd å nevne at Ødelien uttaler om de grasrike mosemyrer at disse kan være nokså bra som dyrkingsjord.

Ved myrinventeringen, hvor Holmsens inndeling er lagt til grunn ved myrenes klassifikasjon, har vi forsøksvis delt opp grasmyrgruppen i undergrupper for å få skilt ut de mer eller mindre verdifulle typer nettopp med tanke på dyrking. Det er særlig fire undergrupper det blir tale om, nemlig: Rene grasmyrer, starrmyrer, sivmyrer og myrull-bjønnskjeeggmyrer. Holmsen fører opp og beskriver en rekke vegetasjonsformer både under grasmyrgruppen og mosemyrgruppen, men det er forholdsvis sjelden at en har med rene vegetasjonsformer å gjøre, vel å merke for større, sammenhengende myrområder. Det kan derfor lette oversikten å samle blandede samfunnsformer i mindre grupper etter de planteslag som dominerer i selskapet. Med andre ord, vi bruker fortrinsvis uttrykket dominerende planter når det

gjelder å beskrive eller definere en bestemt myrtype. Uttrykket karakterplanter brukes derimot først og fremst om vekster som kjennetegner ganske bestemte egenskaper, f. eks. stort kalkinnhold, selv om vedkommende planteslag ikke opptrer som dominerende art på vedkommende myrfelt. Holmsen skjeller som nevnt i kap. II mellom artsrike og artsfattige grasmyrer. Vi kommer tilbake til disse spørsmål senere i kapitlet.

For myrenes utnyttelse til torvstrø, eller produkter som lages av strøtorv, spiller også omdannelsesgraden en betydelig rolle. Best til torvstrø er en lite omdannet kvitmosetorv (H_1-H_3) og bedre jo mindre omdannet torven er. Men også selve torvarten eller mosene som har dannet torven har atskillig å si. Det er som nevnt kvitmosene som danner den beste strøtorv, og av disse er det igjen enkelte arter med særlig høy oppsugingsevne overfor flytende emner og gassarter. Denne egenskap beror som nevnt under kap. III på den eiendommelige bygning av kvitmosenes hyalinceller. Noe tilsvarende finnes ikke hos andre moser.

Av kvitmoser som danner god strøtorv vil vi i første rekke nevne *Sphagnum fuscum* og *S. acutifolium*, begge tilhørende *acutifolia*-gruppen. Kvitmoser tilhørende *cuspidatagruppen*, som vokser på meget våte steder på myrene eller i vann, er ikke så rikelig utstyrt med vannholdende celler i bladene som *acutifolia*-gruppens arter (der fortrinsvis vokser på tørrere myrer), og danner følgelig heller ikke så god strøtorv (jfr. for øvrig Holmsen, 24).

Holmsen har som nevnt i kap. II, såvel for kvitmosemyr som gråmosemyr utskilt en lyngrik og en grasrik type, der som regel er sammensatt av flere vegetasjonsformer. For den grasrike *Sphagnum*myrs vedkommende skjeller han mellom artsrike og artsfattige myrer. Under inventeringsarbeidet har vi av og til savnet en gruppe for «rene» eller «grasfattige» mosemyrer, og vi har i våre beskrivelser utskilt mindre områder av slike myrer, men oppfører ikke noen ny gruppe. Ren mosemyr forekommer helst som små områder på fuktige myrer.

Ved utnyttelsen av myrene til brenntorv spiller askeinnholdet og omdannelsesgraden den største rolle. Som brenntorv egner seg best en askefattig, sterkt omdannet torv med få synlige plantester, og som i våt tilstand er fet å føle på og har en såpeliknende konsistens. Uttrykt ved hjelp av v. Posts skala er det området fra og med H_6 og oppover som omfatter brenntorv, kvaliteten stiger med fortorvingsgraden under ellers like forhold. Som mål for hvor sterkt omdannet torven er kan brukes volumvekten og skrumpingen av den lufttørre torv, da disse forhold delvis skyldes fortorvingsprosessen (jfr. Holmsen, 25, og Braadlie, 26).

Det kan i denne forbindelse være av interesse å nevne litt om selve omdannelsen av det organiske materiale. I alminnelighet skjeller en mellom formolding og fortorving. Tidligere ble forskjellen mellom disse to prosesser forklart henholdsvis som en oksydasjons- og en reduksjonsprosess. Ved formoldingen, som foregår i de øvre lag under rikelig lufttilgang, oksyderes de organiske forbindelser, dvs. at forholdet $H:O$ avtar. Ved fortorvingen derimot, som foregår i de dypere lag hvor det er lite luftveksling og tilgangen på surstoff er knapp, skulle reduksjonsprosesser være de overveiende, dvs. at forholdet $H:O$ øker. Senere undersøkelser tyder på at det forskjellige resultat som formolding og fortorving fører til, ikke først og fremst har sin årsak i henholdsvis oksydasjon eller reduksjon. Begge disse prosesser foregår under større eller mindre lufttilgang og under avgivelse av vann.

Formolding får en hvor nedbrytingen foregår hurtig på grunn av rikelig lufttilgang, og samtidig innvirkning av sopper og bakterier som angriper de under nedbrytingen dannede humusstoffer som omdannes eller spaltes, og resultatet blir mold. Fortorving får en hvor lufttilgangen er meget sparsom, omdannelsen går da meget sent og kjemisk omdannelse av humusstoffene som følge av mikroorganismers virksomhet er minimal, da materialet nærmest er sterilt. Resultatet blir et produkt som er rikere på humusstoffer og følgelig også på kullstoff enn produktet etter formoldingen. Med sterkt omdannet torv (brenntorv) mener vi altså en torv som er dannet under slike forhold at humusstoffene — og humussyrene — er mer eller mindre bevart i motsetning til mold hvor disse stoffer er omdannet eller nedbrutt på grunn av mikroorganismers virksomhet.

God brenntorv kan dannes av forskjellig utgangsmateriale, f. eks. av lyngrik og grasrik kvitmosetorv, av gråmosetorv og av grasmyrtorv (myrull-bjønnskjege- eller starrtorv). Også krattmyrtorv og skogmyrtorv (særlig bjørkemyrtorv) kan gi god brenntorv, men disse torvslag smuldrer ofte lett opp på grunn av vedrester eller bjørkenever som er innblandet og ikke omdannet. På lyngmyrer, særlig på Vestlandet, stikkes også meget brenntorv; men da lyngmyrtorven (bortsett fra enkelte tynne sjikt som kan finnes innleiret i myrprofilens øvrige torvarter) gjerne danner topplaget i myrene, og dette lag oftest er sterkt formoldet, er brenntorven i de dypere lag i lyngmyrene oftest dannet av andre vekster enn de som i dag dominerer på myra.

Hvis myrene ligger slik til at de oversvømmes av flomvann, kan askeinnholdet være så høyt at dette senker brenntorvens verdi, selv om denne etter fortorvingsgraden å dømme er god torv. Dette gjelder også bunntorven bl. a. i gjengroningsmyrer hvor Phragmites-torven ofte er så askerik at den ikke kan anbefales brukt som brenntorv, selv om den føles nokså «fet». Høyt askeinnhold senker

dessuten sammenholdsgraden, som er en viktig egenskap hos brenntorven. Sammenholdsgraden er også avhengig av torvens innhold av rottrevler og myrullfibrer. Gjelder det stikktorvframstilling er det av betydning at det finnes atskillige fibrer i torven som kan holde den sammen, men ved maskintorvframstilling er det om å gjøre at torven ikke inneholder altfor meget av slike ting.

Det går fram av det som er sagt at vegetasjonen på myrenes overflate ikke kan gi noen videre holdepunkter til bedømmelse av om en myr inneholder god eller brukbar brenntorv. En øvet fagmann vil likevel med støtte i topografien og myrenes beliggenhet og utseende kunne gjøre seg opp en mening om saken, men sikker kan en først bli ved å foreta undersøkelser over fortorvingsgraden og eventuelt over askeinnholdet, sammenholdsgrad m. v. (jfr. 17). Myrtypen interesserer for så vidt mindre ved vurderingen av selve kvaliteten av brenntorven. Noe annet er det at myrtypene kan være ulike lette å grøfte, planere o. l. når det gjelder forberedelse til brenntorvdrift. Grasmyrene er f. eks. oftest fastere og lettere å planere til tørkefelt enn andre myrtyper, og brenntorven ligger gjerne nærmere overflaten i grasmyrene enn i mosemyrene, slik at det blir mindre råtorv som må kastes til side under selve brenntorvframstillingen på grasmyrer enn på mosemyrer. På den annen side er grasmyrtorven gjerne askerikere enn mosemyrtorven.

Vi skal så ta for oss Holmsens inndeling, hvor vi har foretatt noen mindre forandringer, og nevne hvilke planter som dominerer på de forskjellige myrtyper og hva de fortrinsvis kan brukes til. For å lette oversikten tar vi med bare de arter som vi anser for de viktigste, og henviser forøvrig til tabell 1 og 2.

De nevnte forandringer eller tilføyelser som vi har gjort, består først og framst i at vi under grasmyrgruppen har oppført fire undergrupper, nemlig rene grasmyrer, starrmyrer, sivmyrer og myrull-bjørnnskjeeggmyrer. Denne oppdeling har, som nevnt foran, vært forsøkt under myrinventeringene og har vist seg praktisk gjennomførlig. Derved oppnår en å få skilt ut de næringsrikere grasmyrtyper fra de mer næringsfattige myrull-bjørnnskjeeggmyrene. Videre har vi inndelt krattmyrene i dvergbjørkkrattmyrer og vierkrattmyrer. Dette utelukker ikke at en hvor en har med rene vegetasjonsformer å gjøre, kan behandle disse særskilt, slik som Holmsen har gjort.

A. Mosemyrer.

1. Kvitmosemyrer.

a. Lyngrike kvitmosemyrer.

Av viktige kvitmoser kan nevnes *Sphagnum fuscum*, *S. acutifolium*, *S. rubellum* og *S. cuspidatum* og av lyngvekster først og fremst røsslyng, krekling og kvitlyng. Videre opptrer forskjellige bær-

lyngarter, bl. a. tranebær, nokså alminnelig og av buskvekster dverg-bjørk. Dessuten må nevnes torvmyrull, bjønnskjegg og molte.

Lyngrike mosemyrer er oftest gode torvstrømyrer, når bare ikke bærlyngartene, først og fremst skinntryte, dominerer. Denne myrtype er meget næringsfattig, men en ser også at lyngrik mosemyr dyrkes hvis de øvrige dyrkingsbetingelser er noenlunde gunstige. Dyrkingsverdet kan imidlertid sjelden settes bedre enn D₄, dvs. mindre god dyrkingsmyr.

Enkelte steder i vårt land, bl. a. på Smøla, finnes det betydelige strekninger av grasrike mosemyrer som under forrige brennelskrise ble grøftet til tørkefelter for brenntorvanlegg. Disse tørrlagte myrer er nå gjerne så tilvokset med lyngvekster at de nærmest må betegnes som lyngrike mosemyrer. Slike «sekundære» lyngrike kvitmosemyrer er gjerne så pass formolda at dyrkingsverdet kan settes til D₄-, dvs. noenlunde god til mindre god dyrkingsmyr.

b. Grasrike kvitmosemyrer.

De alminneligste kvitmoser tør være *Sphagnum papillosum*, *S. magellanicum* og *S. cuspidatum*, og på artsrike myrer også *S. rubellum*, *S. fuscum* (i tuer), *S. acutifolium*, m. fl. Mer unntakelsesvis forekommer kravfulle kvitmoser som *S. Warnstorfii*, *S. teres* og *S. subsecundum*. Av grasarter nevner vi blåtopp, finntopp (finnskjegg), hundekvein og sauesvingel på artsrike myrer, og av starr en rekke arter med sveltstarr, flaskestarr, strengstarr, trådstarr og småstarr i spissen. Dessuten er torvmyrull og bjønnskjegg alminnelige, og på artsrike myrer også duskmyrull og kvitmyrak. Enkelte siv forekommer og videre bør nevnes rome og bukkeblad. Spredte eksemplarer av lyng- og buskvekster kan forekomme, og likeså på artsrike grasrike mosemyrer spredte eksemplarer av brunmoser og bjørnemoser.

Artsrike, grasrike kvitmosemyrer, særlig hvor det finnes kravfullere kvitmoser og brunmoser i bunndekket, og som er noenlunde vel til vel formolda, kan anbefales brukt til dyrking. Dyrkingsverdet for slike myrer kan settes til D₄, d. v. s. noenlunde god dyrkingsmyr. Artsfattige, lite omdannede myrer tilhørende denne gruppe, egner seg best for torvstrøutnyttelse.

2. Gråmosemyrer.

a. Lyngrike gråmosemyrer.

De dominerende vekster er gråmose, røsslyng og kreklings, gjerne sammen med molte og reinlav. De sistnevnte forekommer helst på toppen av gråmosetuer. Mellom tuene hvor det er fuktigere, forekommer gjerne enkelte nøysomme kvitmoser og spredte eksemplarer av bjønnskjegg og torvmyrull.

Myrtypen er artsfattig og gold og meget næringsfattig og kan ikke anbefales nyttet til dyrking (D₅, dvs. dårlig dyrkingsmyr).

forekomme, og på litt bedre bjønnskjeggmyrer også sveltull, småstarr, frynsestarr, blystarr m. fl. De mest typiske myrull-bjønnskjeggmyrer opptrer ofte som nesten rene vegetasjonsformer. Særlig langs vestkysten finnes det store myrstrekninger av bjønnskjeggmyr, hvor vegetasjonen og overflatetorven består av eller er dannet av bjønnskjegg, mens torven i de dypere lag gjerne er en del blandet med myrullrester og rester av kvitmoser. Forekommer det en del kvitmoser på myras overflate, er det de nøysomme eller lite kravfulle *Sphagnum*arter en finner, bl. a. kan nevnes *S. rubellum* og *S. recurvum*. Hvis det forekommer kvitmoser i bunndekket på myrull-bjønnskjeggmyrer, har vi under myrinventeringen vært forsiktige med å oppføre myrene som grasmyrer. Som nevnt i kap. II skjelner Holmsen grasmyrene fra de grasrike kvitmosemyrer ved tettheten av gras- og halvgrasartene, mens vi også tar hensyn til tykkelsen av mosedekket (10). Er dette over ca. 10 cm, regnes myrene som grasrike mosemyrer, og i tvilstilfelle blir myrene oppført under sistnevnte gruppe. På tørrere myrull-bjønnskjeggmyrer vil gjerne enkelte lyngarter innfinne seg, når disse bare forekommer sporadisk endrer det ikke ved klassifiseringen.

Myrull-bjønnskjeggmyrene er næringsfattige og kan også ha uheldige fysiske egenskaper, mens dybdeforhold og fasthet ofte er tilfredsstillende. Oftest vil myrer av denne type få graden D₁ (mindre god dyrkingsmyr) i dyrkingsverd, unntakelsesvis D₂— (noenlunde god til mindre god), hvis formoldinga er langt framskredet, noe som av og til kan være tilfelle hvor myrene kviler på bedre underlag og hvor sveltull, starrarter eller blåtopp forekommer innblandet. Ofte er myrull-bjønnskjeggmyrene vel fortorvet, og da blir det brenntorv de fortrinnsvis bør nyttes til.

C. Lyngmyrer.

Dominerende vekster på lyngmyrene er røsslyng, krekling, klokelyng, kvitlyng og blokkebær (skinntryte), ofte i blanding. Videre kan pors og enkelte bærlyngarter og krattvekster forekomme, men oftest bare sporadisk. Røsslyngtypen er den vanligste, særlig i kyststrøkene. Vi har, i hvert fall foreløbig, ikke funnet grunn til å skille ut de andre lyngmyrtyper som egne undergrupper.

Lyngmyrene er gjerne tuet. Mellom tuene eller i kantene vokser oftest enkelte kvitmoser og av og til gråmose, foruten spredte eksemplarer eller matter av torvmyrull eller bjønnskjegg.

Lyngmyrtorven er næringsfattig og sterkt sur, dessuten ligger det gjerne brenntorv høyt i profilet, men overflaten er som regel vel formolda. Mange steder på Vestlandet har en ikke annen jord å dyrke, og enkelte landbruksfunksjonærer har gitt uttrykk for at lyngmyrene er noenlunde bra dyrkingsfelter. De fysiske forhold i slike myrer kan være så gunstige at de unntakelsesvis kan gis gra-

den D_1 (noenlunde god) i dyrkingsverd, men oftest vil de bli å føre opp under gruppen D_2 (mindre god), i tilfelle kan også D_3 benyttes.

De dypere lag i lyngmyrene (som oftest består av myrull-bjønnskjegg-torv) kan være godt fortorvet og danne god brenntorv.

D. Krattmyrer.

Gruppen kan mest hensiktsmessig oppdeles i to undergrupper:

1. Dvergbjørkkrattmyrer.

Dvergbjørkkrattmyr med mosemyrbunn er alminnelig både i høyfjellsstrøk og langt mot nord, f. eks. i Pasvikdalen. Det er særlig den lyngrike mosemyrs samfunnsform som står dvergbjørkkrattmyra nær under slike vekstforhold, og den kunne også kalles «krattrik mosemyr» (28). Dvergbjørkkrattmyr kan imidlertid også forekomme på grasrik mosemyrbunn (og grasmyrbunn). Dvergbjørkkrattmyrene er ofte grunne myrer.

M. h. t. den beste utnytting av dvergbjørkkrattmyrene er å si at de oftest forekommer på steder hvor de klimatiske betingelser for dyrking er mindre gode. Myrene i seg selv er stort sett næringsfattige, men kan være vel formolda og moselaget er gjerne tynt. Dyrkingsverdet vil oftest dreie seg om D_2 — D_3 (noenlunde god til mindre god dyrkingsmyr, unntakelsesvis D_2 —3 (god til noenlunde god) for dvergbjørkkrattmyr med grasmyrbunn. På grunn av mosedekkets ringe tykkelse og fordi hele det øverste myrlaget er gjennomvevd av røtter av dvergbjørk, egner ikke disse myrer seg til torvstrøframstilling.

2. Vierkrattmyrer.

Det er lappvier og krypvier som oftest er de dominerende krattvekster (og i høyfjellsstrøk gråvier). Bunndekket kan dannes av såvel mosemyras som grasmyras samfunnsformer (jfr. 16). Sistnevnte type er oftest artsrik og har et frodig utseende. Den er som regel nokså kalkholdig og næringsrik og noenlunde vel til vel formolda.

Dyrkingsverdet kan variere fra D_2 til D_3 (god til noenlunde god) for vierkrattmyr med grasmyrbunn, mens vierkrattmyr med mosemyrbunn sjelden har høyere dyrkingsverd enn D_2 — D_3 (noenlunde god til mindre god dyrkingsmyr).

E. Skogmyrer.

Det er ofte vanskelig å ta standpunkt til om en skal skille ut et bestemt myrområde som skogmyr eller ikke. Som holdepunkter for dette har vi ved myrinventeringen gått ut fra at trær som vokser spredt utover myrene ikke berettiger til å kalle myren skogmyr, men derimot gjør vi det når trebevoksningen er så tett at kronene delvis slutter seg sammen, og en skjønner at skogsavfall har

gitt nevneverdig bidrag til myrdannelsen. I tvilstilfelle anfører Holmsen (15) at en kan skritte opp partier av myra og telle antallet av trær som er over 2 m høye. Som skogmyr regnes partier med mer enn 10 trær pr. ar. De øvrige samfunnsformer finner en som underordnede, men selvstendige livsformer under trærne, sterkt preget av næringsbetingelsene på stedet.

1. Furumyrer.

Det skjelnes mellom furumyr med mosemyrbunn (kvitmoser, fortrinsvis *Sphagnum fuscum*) og med lyngmyrbunn. Både furu og de nevnte samfunnsformer er nøysomme. Furumyrtorven er følgelig næringsfattig, enten det er kvitmoserester eller lyngrester der danner grunnmassen som furustubbene ligger innleiret i. Ofte finnes et eller flere lag av furustubber og røtter i myrene, særlig på Vestlandet, og dette hindrer utnyttelse både til dyrking og til brenntorv.

Vel til noenlunde vel formolda furumyrer vil kunne dyrkes, men dyrkingsverdet kan ikke settes bedre enn D₁ (mindre god dyrkingsmyr). Dette gjelder furumyr med mosemyrbunn hvor blokkebær ofte dominerer. Furumyr med mosemyrbunn er dårlige dyrkingsmyrer (D₂).

2. Bjørkemyrer.

Bunndekket i bjørkemyrene kan henføres til mosemyras og grasmyras samfunnsformer, oftest den sistnevnte. Hvor mosemyras samfunnsform råer grunnen, er det gjerne den grasrike kvitmosemyr en har med å gjøre. Det er i alminnelighet kalk- og kvelstoffrike og oftest vel formolda myrer som kommer inn under betegnelsen bjørkemyr. Torven i de dypere lag kan være vel fortorvet og ha høy brennverdi, men uomdannede rester av bjørkenever som gjerne finnes, gjør at torven har dårlig sammenholdsgrad, og askeinnholdet kan ofte ligge noe høyt.

Bjørkemyrer er oftest gode dyrkingsmyrer hvor dyrkingsverdet gjerne varierer omkring D₂, avhengig av bunndekket, stubbeinnhold, myrdybde, undergrunn, dreneringsforhold o. l.

3. Granmyrer.

Bunndekket i granmyrene kan veksle mellom mosemyras, lyngmyras og grasmyras samfunnsformer. Også for granmyrer med mosemyrbunn gjelder det samme som for bjørkemyrene, at det fortrinsvis er godartede grasrike kvitmosemyrer det dreier seg om.

Granmyr med gras eller grasliknende planter i bunndekket forekommer helst langs kantene av myrene. For øvrig finner en ofte

bjørk innblandet på granmyrene, og ved myrinventeringen har vi da slått typene sammen under betegnelsen gran- og bjørkemyrer. Granmyrer med mosemyrbunn eller grasmyrbunn, og likeså hvor lyngmyras samfunnsformer dominerer, enten det er blåbærlyng og tyttebærlyng eller blokkebær, er gjerne noenlunde vel formolda. M. h. t. næringsinnholdet kan dette variere, men ofte er granmyrene av god kvalitet.

Dyrkingsverdet av granmyrene vil gjerne variere fra D₂ til D₃ (god til noenlunde god dyrkingsmyr), avhengig vesentlig av formoldingsgraden.

4. *Oremyrer.*

Både gråor og svartor vokser på myr, førstnevnte er mest alminnelig, unntatt i de ytre strøk på Sørlandet og Vestlandet. Oremyrene er gjerne grunne og fortrinnsvis dannet på leirundergrunn.

Det er grasmyras samfunnsform som danner bunnvegetasjonen i oremyrene, hvis da ikke oreskogen er så tett at lysforholdene hindrer bunnvegetasjonen i det hele tatt. Under gunstige lysforhold finner en en artsrik og frodig vegetasjon på oremyrene, da er det gjerne en del bjørk innblandet, gran kan også forekomme.

Oremyrene er meget næringsrike og har høyt dyrkingsverd, gjerne D₁₋₂ (meget god til god dyrkingsmyr).

Det er nevnt i begynnelsen av dette kapitel at grøfting av myr (og vannsyk skogmark) med tanke på skogproduksjon ifølge Thurmann-Moe bør begrenses til tresatte områder, det vil med andre ord si at det av myrer fortrinnsvis blir skogmyrene som kommer i betraktning når det gjelder skogkultur. I Thurmann-Moes tidligere nevnte arbeider er gjort utførlig rede for hvilke skogmyrtyper såvel av lauvmyr, granmyr som furumyr der kan anses for grøfteverdige under ulik geografisk beliggenhet. Ved vurderingen av reaksjonsmulighetene ved skoggrøfting tar en også hensyn til spørsmål som nedbør og temperatur, terrengforhold, undergrunnens geologiske opprinnelse m. v., foruten rent grøftings- og driftstekniske forhold. Da de nevnte publikasjoner er lett tilgjengelige, anser vi det for overflødig å gå nærmere inn på disse ting her. Et utførlig referat er for øvrig gitt tidligere i Meddelelser fra Det norske myrskaps (hefte 4, 1941).

Også Barth (29 og 30) behandler hvilke myrtyper som egner seg for omdannelse til skog. Han hevder bl. a. at de fleste typiske grasmyrer ved grøfting vil kunne gi produktiv skogmark hvis de klimatiske forhold ikke er altfor ugunstige, men de skogbevokste myrer fremheves som de mest godartede.

For oversiktens skyld skal vi nedenfor gjengi Holmsens myr-inndeling slik som den blir med de tilføyelser som er foreslått av oss:

A. Mosemyrer.

1. *Kvitmosemyrer.*
 - a. Lyngrike kvitmosemyrer.
 - b. Grasrike kvitmosemyrer.
2. *Gråmosemyrer.*
 - a. Lyngrike gråmosemyrer.
 - b. Grasrike gråmosemyrer.

B. Grasmyrer.

1. *Rene grasmyrer.*
2. *Starrmyrer.*
3. *Sivmyrer.*
4. *Myrull-bjønnskjeggmyster.*

C. Lyngmyrer.

D. Krattmyrer.

1. *Dvergbjørkkrattmyrer.*
2. *Vierkrattmyrer.*

E. Skogmyrer.

1. *Furumyrer.*
2. *Bjørkemyrer.*
3. *Granmyrer.*
4. *Oremyrer.*

Det er klart for alle som har arbeidet en del med klassifisering av myrer at det er vanskelig å samle alle forekommende myrtyper og vegetasjonsformer i et skjema som ovenstående. Det er likevel av betydning å ha et skjelett å bygge på når en skal bedømme myrene, selv om det gjelder en rent praktisk og mer skjønsmessig vurdering som den det dreier seg om ved myrinventeringen. Får en først syn for de karakteristiske trekk ved myrene og de vekstsamfunn som vokser på dem, vil en forstå at disse ting kan danne verdifulle holdepunkter ved bedømmelsen. Men det gjelder her som på så mange andre felter: Tap ikke oversikten selv om detaljrikdommen av og til kan virke nesten forvirrende. Det er planteselskapet det først og fremst gjelder å kunne bestemme. Detaljene, det vil her si de enkelte arter som danner plantesamfunnene, er viktige nok, men det er planteselskapet som gir myra dens fysiognomi, dens ansikt.
